

Ambassaden i Bern, den 12. juni 2013

Det schweiziske skolesystem og populariteten af erhvervsuddannelser – 70 % af de unge gennemførte en erhvervsuddannelse i 2010.

Uddannelsessystemet i Schweiz er en statsopgave. Hovedansvaret for den obligatoriske skolegang påhviler dog de 26 kantonen, hvor kommunerne i kantonerne står for skoledriften. For bl.a. gymnasium, erhvervs- og videregående uddannelser påhviler ansvaret hovedsageligt også kantonerne.

Trods en nogenlunde ensartet struktur for skolesystemet i Schweiz, medfører den føderale og decentraliserede struktur forskellige udformninger og et lokalpræget skolesystem. Bl.a. tages der højde for de forskellige sprog og kulturer i landet. Kantonerne forsøger dog gennem aftaler (såsom "HarmoS-Konkordat") at arbejde hen imod en harmonisering af f.eks. varighed af og målsætninger for skolegangen.

95 % af de schweiziske elever gennemfører deres obligatoriske skolegang på en offentlig skole finansieret af det offentlige. De resterende 5 % vælger en privat skole.

Det schweiziske skolesystem dækker over tre inddelinger: "Primarstufte" (obligatorisk), "Sekundarstufte 1+2" (første del er obligatorisk) og "Tertiärstufte". Den obligatoriske skolegang på ni år består af Primarstufte i seks år efterfulgt af Sekundarstufte 1 i tre år. I de fleste kantonen er børnehaveklassen også obligatorisk (et til to år). Når eleverne ved det 7. skoleår starter på Sekundarstufte 1, inddeles de i to grupper, "sekundar" og "real", som afspejler forskellige boglige niveauer.

Efter de ni obligatoriske år kan eleverne fortsætte videre på Sekundarstufte 2. Her har de tre muligheder: Gymnasium, den såkaldte "Fachmaturitätsausbildung" (kombination af erhvervsuddannelse og en gymnasial uddannelse) eller en erhvervsuddannelse (herunder kontoruddannelse). Kun elever fra "sekundar-gruppen" fra Sekundarstufte 1 har direkte adgang til gymnasium. 94 % af eleverne fuldførte i 2010 én af de tre muligheder.

Efter færdiggørelse af én af mulighederne på Sekundarstufte 2, kan eleverne fortsætte på de videregående uddannelser på Tertiärstufte. Kun studentereksamen giver direkte adgang til universitet. Med Fachmaturitätsausbildung kan man læse videre på "Fachhochschulen" (lig professionshøjskoler), mens man med en erhvervsuddannelse altid senere efter eget ønske kan videreudanne sig.

Uddannelsessystemet i Schweiz er grundlæggende præget af åbenhed og dermed mange overgangsmuligheder mellem uddannelsesstiltidene. Dette fremhæves også som en styrke på de schweiziske erhvervsuddannelser. Ud over at kombinere en erhvervsuddannelse med en studentereksamen, som giver adgang til bl.a. Hochschulen (lig professionshøjskoler), er det også muligt at komme på universitet gennem andre kombinationer. Hertil er det efter en afsluttet erhvervsuddannelse altid muligt at videre- og efterudanne sig, hvis det ønskes.

Erhvervsuddannelser

Ca. 70 % af de unge i Schweiz gennemførte i 2010 en erhvervsuddannelse efter den obligatoriske skolegang, hvor ca. 24 % gennemførte en gymnasial uddannelse og 6 % ikke gennemførte én af mulighederne. I 2010 valgte næsten 80 % af drengene og 65 % af pigerne at starte på en erhvervsuddannelse efter den obligatoriske skolegang. Samme år var gennemsnitsalderen ca. 16,6 år for elever, som startede på en erhvervsuddannelse. En erhvervsuddannelse tager to, tre eller fire år

alt efter kantonal bopæl, grunduddannelse og valg af erhvervsretning. Der tilbydes i Schweiz ca. 250 forskellige retninger.

Ifølge tal fra "Bundesamt für Statistik" var fordelingen af højest fuldførte uddannelser for henholdsvis mænd og kvinder i Schweiz i 2012 som følgende (afrundede tal): 21,1 % af kvinderne gennemførte en universitetsuddannelse, 9,1 % en uddannelse lig en professionsbachelor, diplomingeniør, m.m., 9,8 % en gymnasial uddannelse, 43,6 % en erhvervsuddannelse mens 16,4 % var ufaglærte. Af mændene gennemførte 26,3 % en universitetsuddannelse, 16,6 % en uddannelse lig en professionsbachelor, diplomingeniør, m.m., 6,3 % en gymnasial uddannelse, 39,9 % en erhvervsuddannelse mens 11 % var ufaglærte.

Modsat danske erhvervsuddannelser, hvor der veksles mellem sammenhængende uger af undervisningen eller praktikforløb, har schweizerne typisk undervisning én eller to dage om ugen og er de resterende dage ude på deres elevplads. Uddannelsesinstitutionerne har også mulighed for at tilbyde elever, som ikke finder en læreplads, en plads på ét af deres værksteder.

I Schweiz er der mangel på lærlinge. Udbuddet af lærepladser i schweiziske virksomheder lå i midten af 2012 på 92.000, hvoraf 85.000 pladser blev besat. Hermed var 7.000 pladser ledige, en stigning fra 6.500 i 2011. Den seneste tilgængelige statistik fra 2008 viser, at ca. 18 % af virksomhederne i Schweiz havde lærlinge. Hos de virksomheder udgjorde næsten 6 % af deres arbejdskraft lærlinge, hvormed ca. hver 20. stilling var en læreplads. Af samtlige lærlinge var 43 % i lære i en af de store eller mellemstore virksomheder (udgjorde 3 % af alle schweiziske virksomheder i 2008). En undersøgelse fra Bern Universitet viser, at over 35 % af lærlingene ét år efter deres færdiggørelse stadig arbejder i den virksomhed, hvor de havde læreplads.

Erhvervsuddannelserne er en opgave fordelt mellem staten, kantonerne og erhvervs- og brancheforeninger ("Organisation der Arbeitswelt, OdA). OdA er bl.a. også med til at definere undervisningsindhold og kvalifikationskrav, organisere grundforløb og lærepladser samt bidrage til finansieringen.

Efter den obligatoriske skolegang er forældrene i Schweiz forpligtede til at understøtte deres børn økonomisk til fuldførelsen af en "hel" uddannelse (Erstausbildung). Forpligtigelsen ophører derved ikke ved det 18. år og barnets myndighed. De mindre økonomisk stærke familier kan søge om stipendier, som uddeles og beregnes af kantonerne ud fra forældrenes økonomiske situation. I mindre grad optages der lån. I 2011 lå et gennemsnitligt stipendium pr. person til en erhvervsuddannelse på ca. 30.000 danske kroner. Alle lærlinge modtager en lærlingeløn af firmaet, som i 2009 lå på ca. mellem 66-72.000 danske kroner årligt.

Den senest offentliggjorte statistik fra maj 2013 viser en arbejdsløshedsprocent i Schweiz på 3 % samt en ungdomsarbejdsløshed blandt unge i alderen 15-24 år på 2,9 %.

Indberetningen vil indgå som baggrundsmateriale ved forudsete besøg i Schweiz af Folketingets børne- og ungdomsudvalg, danske universitetsdirektører og Dansk Industri/Dansk Fagbevægelse i august/september 2013.

Trine Petersen / Solvej Sørensen